

409 ซอยโรหิตสุข ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ
ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320
โทร. 02-6910718-20

28 พฤษภาคม 2551

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช

เรื่อง ขอแสดงความห่วงใยและเรียกร้องธรรมาภิบาลในกระบวนการตัดสินใจ
โครงการเขื่อนบนแม่น้ำโขง

สืบเนื่องจากรายการ "สนทนาประสาสมัคร" ออกอากาศทางสถานีวิทยุ
โทรทัศน์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2551 ซึ่ง ฯพณฯ ได้กล่าวถึงการตัดสินใจ
ดำเนินโครงการผันน้ำจากแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาขาในประเทศลาวมายังประเทศไทย รวมทั้ง
โครงการไฟฟ้าพลังน้ำโดยการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขง 3 แห่ง ที่จังหวัดเลย หนองคาย และ
อุบลราชธานี เพื่อจัดหาน้ำให้ภาคเกษตร หรือเพื่อการทำนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
ประเทศไทย และทั้งสองประเทศลาวจะได้ประโยชน์จากแม่น้ำโขง และอ้างว่า โครงการ
เหล่านี้จะสร้างผลกระทบเพียงเล็กน้อย โดยยกการสร้างเขื่อนกั้นน้ำโขงของประเทศจีนมาเป็น
ตัวอย่าง และในระหว่างรายการ ฯพณฯ กล่าวย้ำหลายครั้งว่า "บัดนี้เราตัดสินใจแล้ว" และ
"ถ้าไม่คิดไม่กล้าตัดสินใจก็ไม่มีวันได้ทำ แต่รัฐบาลนี้คิดและตัดสินใจ แล้วจะลงมือทำ...."

เรา เครือข่ายประชาสังคมไทยเพื่อแม่น้ำโขง และ เครือข่ายภาคประชาสังคม ตาม
รายนามข้างท้าย ซึ่งได้ติดตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคแม่น้ำโขงมายาวนาน มีความ
กังวลอย่างยิ่งต่อคำกล่าวของ ฯพณฯ ตลอดจนท่าทีของรัฐบาลไทยในภาพรวมที่มุ่งผลักดัน
โครงการบนแม่น้ำโขงที่กล่าวข้างต้น จะนำไปสู่การดำเนินโครงการเหล่านี้โดยรวบรัดและ
ปราศจากการฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจอย่าง
เพียงพอ เราจึงใคร่ขอแสดงข้อห่วงใยและข้อเรียกร้องต่อ ฯพณฯ และรัฐบาล ดังนี้

1. แม้ ฯพณฯ จะได้กล่าวด้วยว่า "จะทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งกฎหมายระหว่าง
ประเทศ ทั้งกฎหมายในประเทศของเราเอง...." ซึ่งในทางปฏิบัติหมายถึงขั้นตอน
ต่างๆ อันได้แก่ การศึกษาความเหมาะสมของโครงการ การประเมินผลกระทบทาง
สังคมและสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ การรับฟังความคิดเห็นจาก
ประชาชนในประเทศไทยอย่างกว้างขวาง ตลอดจนการปรึกษาหารือกับรัฐบาลและ
ประชาชนในภูมิภาคแม่น้ำโขงที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ ทั้งนี้
เพื่อให้การตัดสินใจตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและรอบด้าน แต่ท่าที
ของ ฯพณฯ อาจส่งผลเป็นการชี้นำการทำงานตามขั้นตอนข้างต้นของหน่วยงานที่
รับผิดชอบต่างๆ ในลักษณะที่มุ่งสนองนโยบายเชิงการเมืองและกีดกันภาคประชา
สังคมออกไปในแต่ละขั้นตอน

เราขอเรียกร้องให้ ฯพณฯ ยุติการแสดงท่าทีที่เป็นการชี้นำทางการเมืองทั้งหมดและ
ให้หน่วยงานทั้งหลายที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการตามหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ

2. รัฐบาลไทยในภาพรวมมีท่าทีที่กำลังรวบรัดโครงการ เห็นได้จากการที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายณพดล ปัทมะ) ได้เดินทางไปยังนครเวียงจันทน์ เพื่อลงนามในบันทึกความเข้าใจกับรัฐบาลลาว ในการศึกษาความเป็นไปได้ของการก่อสร้างเขื่อนบ้านกุ่ม (ที่จังหวัดอุบลราชธานี) เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2551 โดยประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้มีส่วนร่วมเห็น การลงนามนี้อาจเป็นการผูกมัดตนเองของฝ่ายไทยให้การพัฒนาโครงการดำเนินไปโดยปราศจากการเปิดเผยข้อมูล การมีส่วนร่วมตรวจสอบและตัดสินใจของภาคประชาสังคมไทย ถือได้ว่าเป็นกระทำที่ไม่โปร่งใสและขาดหลักธรรมาภิบาล เราขอเรียกร้องให้รัฐบาลไทยระงับการบรรลุความตกลงอันใดกับรัฐบาลลาว จนกว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นต่อสาธารณะรวมทั้งการจัดทำรายงานการศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
3. โดยข้อเท็จจริง โครงการเขื่อนบนแม่น้ำโขงล้วนแล้วแต่เป็นโครงการขนาดใหญ่ การที่ฯพณฯ อธิบายว่าเขื่อนเหล่านี้คือ Check dam คือเป็นเพียงฝายชะลอน้ำหรือฝายแมวเป็นการให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องต่อสาธารณชน จากการศึกษาก่อนหน้านี้โดยกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) เขื่อนบ้านกุ่ม จังหวัดอุบลราชธานี มีกำลังผลิต 1,872 เมกะวัตต์ ซึ่งมากกว่าเขื่อนภูมิพลซึ่งเป็นเขื่อนที่มีกำลังผลิตสูงสุดของไทยประมาณ 3 เท่า หากมีการสร้างเขื่อนบ้านกุ่ม จะเกิดผลกระทบที่ใหญ่หลวงในหลายด้าน อาทิ อ่างเก็บน้ำของเขื่อนจะท่วมพื้นที่ดอน และหาดทรายของหมู่บ้านต่าง ๆ ตลอดระยะทางถึงประมาณ 110 กิโลเมตร จากอำเภอโขงเจียมไปจนถึงอำเภอเขมราฐ ซึ่งทุกหมู่บ้านสองฝั่งแม่น้ำโขง ชาวบ้านได้อาศัยการจับปลาและปลูกพืชผักเศรษฐกิจต่าง ๆ บนดอนหรือหาดเหล่านี้ในช่วงฤดูน้ำลด สร้างรายได้เพื่อซื้อข้าวมาบริโภค เนื่องจากมีพื้นที่ทำนายน้อยมาก หรือบางหมู่บ้านแทบไม่มีเลย ดังนั้น เขื่อนบ้านกุ่มจะทำลายอาชีพหลักของชุมชนทั้งฝั่งไทยอย่างน้อย 20 หมู่บ้าน ไม่ใช่เกิดผลกระทบเพียง 2 หมู่บ้านอย่างที่ ฯพณฯ กล่าวอ้าง
4. รัฐบาลไทยต้องไม่เห็นผลกระทบจากโครงการขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงเป็นเรื่องเล็กน้อย ฯพณฯ กล่าวถึงโครงการเขื่อนบ้านกุ่มว่า จะทำให้ท่วมหมู่บ้าน และกล่าวว่า "ทางลาวบอกว่าท่วมหมู่บ้านลาว 7 หมู่บ้าน แต่ข้างมันเยอะ ทางไทยท่วม 2 " อาจกระทบความรู้สึกของประชาชนที่จะได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะในฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน ผลประโยชน์ของฝ่ายไทยไม่ควรตั้งอยู่บนความสูญเสีย ทั้งทรัพยากรและความเป็นมิตรระหว่างเพื่อนบ้านไทยและลาว และอาจส่งผลให้ภาพพจน์ของประเทศไทยกลายเป็นลบในสายตาประชาคมโลก
5. รัฐบาลไทยควรทบทวนแนวความคิดของตนเกี่ยวกับการใช้แม่น้ำโขง การใช้เหตุผลแต่เพียงว่า จีนสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขง ไทยกับลาวก็สามารถสร้างได้เช่นกัน ดีกว่าการปล่อยให้ไหลทิ้งโดยเปล่าประโยชน์ นับเป็นความไม่ใส่ใจต่อผลกระทบจากโครงการเขื่อนทั้งหลาย ซึ่งรวมถึงเขื่อนบนแม่น้ำโขงในประเทศจีนที่เปลี่ยนแปลงกระแสในแม่น้ำโขงไปแล้วอย่างมาก และได้ก่อผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงในเขตอำเภอเชียงแสน เชียงของ และเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย มาตั้งแต่พ.ศ. 2536 ภายหลังจากที่จีนเริ่มใช้เขื่อนมาฉาน ซึ่งเป็นเขื่อนแรกบนแม่น้ำโขงสายหลัก

แม่น้ำโขงเป็นระบบนิเวศขนาดใหญ่ ซับซ้อนและสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก เห็นได้จากการสำรวจพบพันธุ์ปลามากกว่า 1,200 ชนิด ทำให้การประมงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นของทั้งสี่ประเทศ รายงานของคณะกรรมการแม่น้ำโขง (MRC

Technical Paper No.6 May 2002) ระบุว่า ปริมาณปลาและสัตว์น้ำอื่นๆที่จับได้ในลุ่มน้ำโขงตอนล่างในปี 2544/2545 มีน้ำหนักรวมกันประมาณ 2,033,000 ตัน มีมูลค่าประมาณ 1,478 ล้านบาทเหรียญสหรัฐ (หรือเกือบห้าหมื่นล้านบาท)

รัฐบาลใดๆก็ตาม จึงไม่ควรใช้แม่น้ำโขงโดยยึดหลักอธิปไตยในพรมแดนของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น เราจึงขอเรียกร้องให้รัฐบาลไทยมุ่งใช้แม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นคุณูปการต่อประชาชนของประเทศในลุ่มน้ำโขงตอนล่างทุกประเทศ มากกว่าการคิดเพียงผลประโยชน์ของประเทศไทย โดยใช้ตัวเลขรายได้เป็นตัววัดเท่านั้น

สุดท้าย เราขอเรียกร้องให้รัฐบาลไทยตอบคำถาม แสดงจุดยืน เปิดเผยข้อมูลและความคืบหน้าในการศึกษาเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ที่กล่าวมา ในประเด็นที่กล่าวถึงในจดหมายฉบับนี้โดยเร่งด่วน ทั้งนี้ พวกเราจะติดตาม เผยแพร่คำตอบ และการดำเนินการใด ๆ ของรัฐบาล ผ่านทางเวทีย่อยและสื่อสาธารณะ เพื่อให้เป็นที่รับรู้กันทั่วไป รวมทั้งจะดำเนินการในฝ่ายภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่องจนถึงที่สุด

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

เครือข่ายประชาสังคมไทยเพื่อแม่น้ำโขง

1. โครงการพัฒนาและฟื้นฟูระบบนิเวศนาลำน้ำพอง ขอนแก่น
2. เครือข่ายองค์กรชาวบ้านลุ่มน้ำห้วยสายหนึ่ง จ.ขอนแก่น
3. โครงการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นขอนแก่น
4. องค์กรชาวบ้านป่าดงลาน จ.ขอนแก่น
5. เครือข่ายลุ่มน้ำชี-มูลขอนแก่น
6. สมาคมเพื่อนภู ขอนแก่น
7. เครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน มหาสารคาม
8. เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคอีสาน มหาสารคาม
9. เครือข่ายป่าไม้ -ที่ดินภาคอีสาน มหาสารคาม
10. สภามอพื้นบ้านภาคอีสาน มหาสารคาม
11. สถาบันชุมชนชาวนา มหาสารคาม
12. โครงการความร่วมมือ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ลุ่มน้ำชี ชัยภูมิ
13. โครงการจัดการทรัพยากรต้นน้ำชี ชัยภูมิ
14. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำพรม ชัยภูมิ
15. เครือข่ายปฏิรูปที่ดินภาคอีสาน ชัยภูมิ
16. ศูนย์นิเวศชุมชนศึกษา ชัยภูมิ
17. โครงการพัฒนาและฟื้นฟูระบบนิเวศนาลุ่มน้ำพอง-ป่าสัก เลย
18. มูลนิธิเลยเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน เลย
19. มูลนิธิพัฒนาอีสาน สุรินทร์
20. สถาบันชุมชนอีสาน สุรินทร์
21. สมาคมป่าชุมชนอีสาน สุรินทร์
22. ศูนย์ข้อมูลอีสาน สุรินทร์
23. โครงการทามมูล สุรินทร์
24. ศูนย์ตะบัลไพร์ สุรินทร์
25. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูลุ่มน้ำห้วยเสนง สุรินทร์
26. สมาคมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนลุ่มน้ำสงคราม นครพนม
27. ชมรมอนุรักษ์ฟื้นฟูลุ่มน้ำสงคราม สกลนคร

28. เครือข่ายองค์กรชุมชนลุ่มน้ำมูน อุบลราชธานี
29. กลุ่มอนุรักษ์พื้นฟูลุ่มน้ำลำพะเนียง หนองบัวลำภู
30. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน เขวาโคก ร้อยเอ็ด
31. สถาบันสันติประชาธรรม
32. สถาบันเพื่อสิทธิชุมชน
33. สมัชชาคนจน
34. โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในการจัดการป่าชุมชนสู่ป่าครอบครัว
35. คณะกรรมการชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบจากแนวสายส่งไฟฟ้าฟ้าน้ำพอง2-อุดรธานี 3
36. กลุ่มศึกษาปัญหาดินเค็มและการจัดการทรัพยากรแร่ภาคอีสาน อุดรธานี
37. เครือข่ายนักวิชาการนิเวศวัฒนธรรมอีสาน อุดรธานี
38. กลุ่มนิเวศวัฒนธรรมศึกษา อุดรธานี
39. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อุดรธานี
40. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ
41. มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ
42. ชุมชนคนรักป่า
43. โครงการสื่อสารแนวราบ
44. สหพันธ์กลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ
45. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน(ภาคเหนือ)
46. เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ
47. เครือข่ายทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดน่าน
48. โครงการจัดการลุ่มน้ำปิงตอนบน
49. มูลนิธิพะเยาเพื่อการพัฒนา
50. โครงการฟื้นฟูชีวิตและวัฒนธรรมแม่ฮ่องสอน
51. กลุ่มรักษ์เชียงใหม่
52. ภาคีคนฮักเจียงใหม่
53. สถาบันสิทธิชุมชนท้องถิ่น
54. มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา
55. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อสิ่งแวดล้อม
56. เครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดลำปาง
57. เครือข่ายผู้ติดเชื้อ จ.ลำปาง
58. เครือข่ายวิทย์ชุมชน จ.ลำปาง
59. เครือข่ายผู้บริโภครักษาจังหวัดลำปาง
60. เครือข่ายป้องกันยาเสพติดจังหวัดลำปาง
61. เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกจังหวัดลำปาง
62. ประชาสังคมจังหวัดลำปาง
63. เครือข่ายภาคประชาชนแก้ไขปัญหายาเสพติด จ.ลำปาง
64. เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน จ.ลำปาง
65. เครือข่ายภาคประชาชน จ.ลำปาง
66. ศูนย์พิทักษ์และฟื้นฟูสิทธิชุมชนท้องถิ่น
67. กลุ่มเพื่อนประชาชนบนพื้นที่สูง
68. สมาคมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ
69. สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน
70. กลุ่มนิเวศวัฒนธรรมศึกษา
71. สมาคมฟื้นฟูและพัฒนาลุ่มน้ำสาละวิน
72. เครือข่ายองค์กรชุมชนการจัดการทรัพยากร ลุ่มน้ำ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
73. สมัชชาองค์กรเหมืองฝายลุ่มน้ำภาคเหนือ
74. เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ
75. เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ

76. เครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ
77. กลุ่มแนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ
78. เครือข่ายองค์กรเหมืองฝายลุ่มน้ำแม่ตาช้าง
79. เครือข่ายองค์กรเหมืองฝายลุ่มน้ำแม่วาง
80. กลุ่มผู้ใช้น้ำคลองซอยที่ 21 ชลประทานแม่แตง
81. ศูนย์พัฒนาเครือข่ายองค์กรชาวบ้านเครือข่ายพึ่งตนเอง จ.แพร่
82. ป่าชุมชน จ.แพร่
83. เครือข่ายสื่อชุมชนผิ่ป็นนำ จ.แพร่
84. เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จ.แพร่
85. กลุ่มตะกอนยม จ.แพร่
86. เครือข่าย 6 ลุ่มน้ำ จ.แพร่
87. เครือข่ายทรัพยากร จ.แพร่
88. เครือข่ายเลือกตั้งภาคพลเมือง จ.แพร่
89. ศูนย์ประสานงานประชาคมน่าน
90. มูลนิธิฮักเมืองน่าน
91. โครงการเสริมสร้างจิตสำนึกนิเวศวิทยา
92. มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร
93. สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค
94. มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ
95. โครงการแม่น้ำเพื่อชีวิต เครือข่ายแม่น้ำตะวันออกเฉียงใต้

นักวิชาการ

1. ดร.นิตยา กิจดิเวชกุล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3. ธวัช มณีผ่อง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. พฤกษ์ เกาถวิล	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
5. ชีระพล อ้นมัย	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
6. สุรสุม กฤษณะจุฑะ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
7. สพสันต์ เพชรคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
8. ปรีชา ธรรมวินทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
9. วิชาญ ฤทธิธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
10. สันติภาพ ศิริวัฒน์ไพบุญย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
11. ดร.นลินี ตันธวนิตย์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
12. ประภาส ปิ่นตบแต่ง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
13. บุญเลิศ วิเศษปรีชา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
14. กนกวรรณ อุโฆษกิจ	นักวิชาการ สมาคมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ
15. สมพร เฟื่องคำ	เครือข่ายนักวิชาการนิเวศวัฒนธรรม
16. ไพสิฐ พานิชกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
17. รศ. ประศักดิ์ ถาวรฤติการ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
18. อุทัยวรรณ กาญจนกามล	นักวิชาการ สถาบันเสริมสร้างพลังชุมชน

สำเนาถึง:

สมาชิกคณะรัฐมนตรี

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย เลย อุบลราชธานี นครพนม มุกดาหาร